

Oponentský posudek k bakalářské práci
Pojednání o Duchu svatém v teologii Josefa Zvěřiny
ETF, obor Teologie křesťanských tradic, červen 2010

Autor: Marek Janovský

Vedoucí práce: Doc. Ivana Noble, Ph.D.

Počet stran: 54

Výzkumným tématem Marka Janovského je pneumatologie českého katolického teologa Josefa Zvěřiny. Zvěřina nevytvořil speciální pneumatologickou monografii, a tak bylo třeba pátrat napříč jeho teologickou tvorbou. Nejvíce prostoru věnuje Janovský dvousvazkovému dílu *Teologie agapé*.

Zvěřina zůstává inspirativní postavou a jeho dílo bylo v posledních dvaceti letech zkoumáno z různých perspektiv. Je proto vhodné, že se Janovský připojil k „zvěřinovskému“ bádání a chopil se dosud neobsazeného aspektu jeho díla. Autora zaujal zejména Zvěřinův praktický přístup k teologii („Teologie agapé je teologie žité pneumatologie“, s. 30) a jeho dílo představuje pečlivě.

Práce má rozsáhlý úvod, ve kterém je představen nejen samotný Josef Zvěřina, ale i pneumatologie ve 20. století. Je zde mimo jiné naznačen vztah mezi katolickou charismatickou obnovou a 2. vatikánským koncilem; škoda, že tato vazba není více vysvětlena. Na s. 6 jsou zmíněni autoři, kteří publikovali až v 90. letech 20. st., a nejsou zřetelně odlišeni od kontextu, který ovlivnil Zvěřinovu práci (jak se naznačuje na s. 4). K pozn. 52: pro současného čtenáře by chtělo lépe objasnit absurditu Zvěřinových obvinění. Na s. 11: opravdu zakládal Zvěřina časopis *Via* po dobu tří let (asi jde spíše o dobu, po kterou časopis vycházel)? Celkově je ale úvod pěkně pojatý a až na zmíněné drobnosti přesný.

Jádrum práce jsou čtyři kapitoly, první dvě přímo o Zvěřinově pneumatologii, další dvě o přesahu jeho pneumatologie do nauky o Bohu a do učení o církvi. Struktura práce je v zásadě logická a pro splnění zadání odpovídající (jen názvy kapitol by mohly být přesnější). Po spíše okrajovém uvedení do Zvěřinových článků o Duchu svatém v časopisech *Via* a *Teologické texty* se pozornost již zaměřuje na jeho obsáhlou *Teologii agapé*. Vhodně je představen klíčový koncept *agapé*, který Zvěřina používá pro vyjádření vztahového charakteru teologie („Teologie má co do činění s tajemstvím člověka v Bohu a Boha v člověku“, s. 20).

Pečlivý a nezaujatý způsob uvádění do Zvěřinových textů je třeba pochválit, protože není mezi dnešními studenty vůbec samozřejmý. Pro bakalářský stupeň je jistě dostačující, že autor zůstává jen u textu; pro pokročilý výzkum bychom chtěli číst Zvěřinu v kontextu, čímž myslím jednak komentáře ke Zvěřinovi od jiných autorů, jednak uvedení Zvěřiny do dialogu s dalšími autory. Podívejme se nyní na autorovy kritické připomínky. S první z nich, tedy že Zvěřina vykazuje určitou neznalost letniční zbožnosti, např. misijního úsilí, lze jistě souhlasit (s. 37). Ve druhé se autor ulekl Zvěřinova shledání, že projevem Ducha dnes může být boj za lidská práva a proti nespravedlnosti ve světě. Pak by totiž „působil dnes Duch svatý více v nevěřících lidech a skrze ně, než v církvi a skrze církve“ (s. 37). Autor neváhá sáhnout po Písmu a doložit, že tomu tak být nemá a ani nemůže. Z toho, že zde ve své kritice náhle postupuje deduktivně a redukcionisticky, se usvědčuje sám v pozn. 239, ve které přejícně cituje I. Noble: Duch zjevuje význam Ježíšových slov i mimo církve. Rovněž si myslím, že autor zcela nepochopil Zvěřinovu myšlenku, že štěpení církve, které je někdy spojeno s obrodou církve, není jako takové působením Ducha (zatímco obroda sama samozřejmě ano; s. 38).

V závěru autor rekapituluje hlavní tahy Zvěřinovy pneumatologii. Nazývá ji praktickou, „tedy takovou, která prostupuje křesťanskou víru a zbožnost na mnoha rovinách“ (s. 52). Všíká si určité mozaikovitosti Zvěřinova přístupu a vysvětluje ji psychologicky (s. 53); důvody jsou možná prozaičtější – *Teologie agapé* vznikala v průběhu dvaceti let a některé její části byly poskládaná z různých Zvěřinových studijních textů a poznámek. V samém závěru pak autor uvádí své konfesijní předporozumění (s. 55), což je vítané. Napadá mě, že by jej býval mohl uvést hned v úvodu a pak pojmenovat optiku, kterou stejně více či méně zřetelně v průběhu práce využívá.

Z formálního hlediska práce v zásadě splňuje požadavky. Úprava je vzorná a seznam literatury je úctyhodný. Několik výhrad lze přesto uvést: místy se objevují chyby v interpunkci, anotace v angličtině obsahuje chyby, není obvyklé číslovat Úvod, Závěr a Seznam literatury, občas používá nepřesně velké a malé písmena, v delších citacích někdy vynechá části textu, aniž by to zřetelně indikoval. Nepřesnosti jsou také u odkazů pod čarou, např. č. 1 a 33 (nelze říci, že Zvěřina je citován v Zvěřina ...), č. 250 – jde o citaci z *Lumen Gentium*, což autor nezmiňuje.

Z mého pohledu je poněkud silná věta, nazývající pneumatochy a nomisty 20. st. ty, kteří popírají svébytnost Ducha svatého (v návaznosti na Zvěřinu, pozn. 269, tak autor práce na s. 51). Možná je to zbytečné nálepkování; jistě je podstatná věrnost teologické víry, ale i ta prochází vždy novou interpretací.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení B-C. Při obhajobě by autor mohl pneumatologicky zdůvodnit misijní akcent letničního hnutí.

Petr Jandejsek
13. června 2010